gemeente harderwijk

GEMEENTEBLAD

Officiële uitgave van de gemeente Harderwijk

Nr. 114586

11 maart

2026

Onderdeel erfgoed

Het college van burgemeester en wethouders van Gemeente Harderwijk,

gelezen de tekstinhoud van het ”Omgevingsprogramma bouw en infrastructuur gemeente Harderwijk” en het bijbehorende voorstel van 3 maart 2026, met nummer 02430000199899,

overwegende dat:
- het omgevingsprogramma bouw en infrastructuur is aangevuld met het onderdeel erfgoed;
- met de inhoud van dit onderdeel erfgoed is ingestemd;
- er uitvoering is gegeven aan de verplichte participatie;

Besluit:

Artikel I

het "Omgevingsprogramma bouw en infrastructuur gemeente Harderwijk", onderdeel erfgoed, zoals opgenomen in Bijlage A vrij te geven voor inspraak.

Artikel II

het "Omgevingsprogramma bouw en infrastructuur gemeente Harderwijk", onderdeel erfgoed, gedurende een periode van zes weken ter inzage te leggen door publicatie via 'Regels op de kaart' en dit bekend te maken;

Artikel III

tijdens de periode van terinzagelegging iedereen in de gelegenheid te stellen hierover een zienswijze in te dienen.
Aldus vastgesteld door Gemeente Harderwijk, **10 maart 2026**

Diegenen die mogen ondertekenen
Niet getekend proef-exemplaar

Dit document is een ontwerpbesluit.

Bijlage A Bijlage bij artikel I

Omgevingsprogramma bouw en infrastructuur gemeente Harderwijk

1 Inleiding

1.1 Samenhang Omgevingsvisie en Omgevingsprogramma's

Voor u ligt het omgevingsprogramma bouw en infrastructuur. Een omgevingsprogramma is een uitwerking van de omgevingsvisie (de visie over de toekomst van onze stad Harderwijk, dorp Hierden en het buitengebied inclusief natuurgebieden). Om van de omgevingsvisie tot een realisering van ambities en doelen te komen werkt de gemeente Harderwijk met omgevingsprogramma's (zoals omschreven in de omgevingswet artikel 3.5). Dit is één van de kerninstrumenten van de Omgevingswet. De wet geeft aan dat de omgevingsvisie alleen over hoofdlijnen en hoofdzaken gaat van de fysieke leefomgeving gaat. Als bepaalde onderwerpen verder uitgediept moeten worden, is daar geen plek voor in de omgevingsvisie, maar wel in programma's. Deze zitten qua detailniveau tussen de omgevingsvisie (hoofdlijnen) en het omgevingsplan (gedetailleerde juridische consequenties).

Programma's sturen op het behalen van doelen en ambities uit de omgevingsvisie. Het abstractieniveau is gericht op beleidsuitwerking (voorheen sectorale visies) en verder nog op de beleidsdoorwerking (voorheen sectorale beleidsnota's). Een programma bevat altijd maatregelen (voorheen uitvoeringsagenda's) om doelstellingen op het gebied van de fysieke leefomgeving te bereiken. (artikel 3.5, onderdeel b Ow). Een verkenning of een (locatie)onderzoek worden beschouwd als maatregel binnen een programma.

Programma's zijn dynamisch, dat wil zeggen dat de programma's regelmatig worden gemonitord en geëvalueerd. Daarin wordt bekeken of de genomen maatregelen voldoende hebben bijgedragen aan het bereiken van doelen en ambities.

Bij het gebruik van programma's maken we onderscheid in twee typen:

1. thematische programma's of

2. gebiedsprogramma's.

Beleidshuis

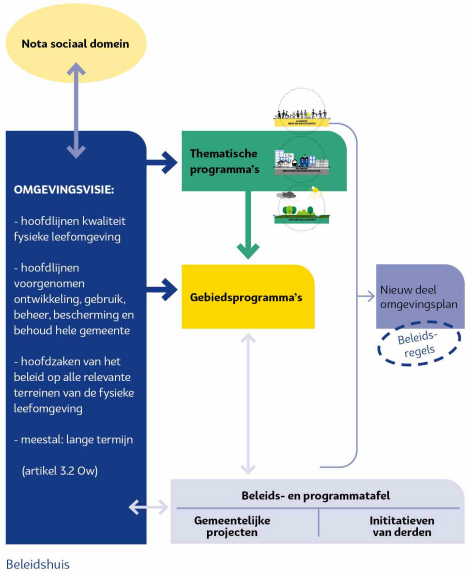

Voorvloeiend uit de opzet van de Omgevingsvisie zullen er drie thematische programma's worden opgesteld, aansluitend op de drie allianties (met de dertien thema's uit de omgevingsvisie), namelijk:

1. Omgevingsprogramma natuurlijk systeem.

2. Omgevingsprogramma mens en maatschappij.

3. Omgevingsprogramma bouw en infrastructuur.

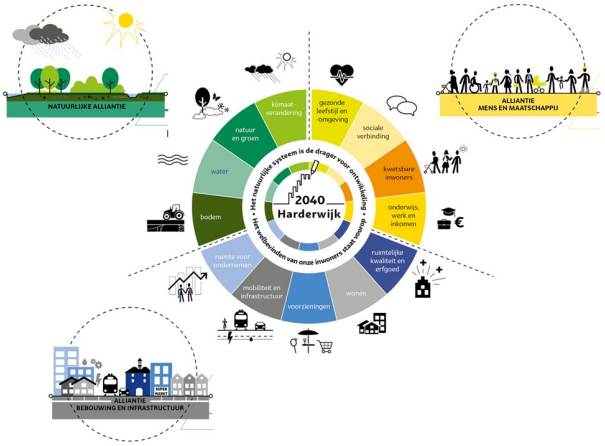

Elk omgevingsprogramma omvat de thema's die binnen die alliantie in de omgevingsvisie zijn opgenomen.

In dit geval gaat het over het Omgevingsprogramma bouw en infrastructuur met bijbehorende thema's.

1.2 Leeswijzer

Onderliggend omgevingsprogramma bouw en infrastructuur beschrijft in hoofdstuk 2 t/m 7 de uitgewerkte visie per thema, namelijk:

- Hoofdstuk 2: thema omgevingskwaliteit. Hieronder vallen o.a. aspecten als erfgoed, stedenbouw en architectuur en hoogbouw.
- Hoofdstuk 3: thema wonen.
- Hoofdstuk 4: thema voorzieningen. Hieronder vallen o.a. aspecten als onderwijs, cultuur, sport, maatschappelijke voorzieningen, horeca en commerciële voorzieningen.
- Hoofdstuk 5: thema mobiliteit en infrastructuur. Hieronder vallen o.a. aspecten als het S.T.O.M.P.-principe, duurzaam veilig en functies van wegen.
- Hoofdstuk 6: thema (ondergrondse) infrastructuur. Hieronder vallen o.a. aspecten als duurzame infrastructuur, energietransitie en riolering.
- Hoofdstuk 7: thema ruimte voor ondernemen. Hieronder vallen o.a. aspecten als bedrijventerreinen, detailhandel, kantoren, zorgsector, vrijetijdssector en de agrarische sector.

Vervolgens zijn in hoofdstuk 8, de maatregelen per thema beschreven, ofwel hoe willen we onze uitgewerkte visies gaan realiseren.

In bijlage II zijn diverse rapporten over bepaalde thema's of deelonderwerpen opgenomen. Hierin is meer achtergrondinformatie te vinden ten opzichte van de hoofdtekst zoals die is opgenomen per hoofdstuk.

Het kan zijn dat bepaalde hoofdstukken of paragrafen nog niet ingevuld zijn en op gereserveerd staan. Dit komt omdat het omgevingsprogramma een groeidocument is, gaandeweg zullen steeds meer onderdelen worden aangevuld totdat uiteindelijk een compleet en integraal omgevingsprogramma is ontstaan. Zoals eerder benoemd is het programma nooit af omdat met steeds weer nieuwe maatregelen het bereiken van de gemeentelijke doelen wordt nagestreefd.

2 Omgevingskwaliteit: bebouwing, erfgoed en openbare ruimte

2.1 Inleiding Omgevingskwaliteit

[Gereserveerd]

2.2 Erfgoed

2.2.1 Inleiding Erfgoed

De twee hoofdprincipes in de Omgevingsvisie gemeente Harderwijk 2040 voor erfgoed zijn:

'De kwaliteit van de beeldbepalende gebouwen, monumenten, ensembles van gebouwen, stads- en dorpsgezichten, oude structuren en verkavelingspatronen worden beschermd en onderhouden'

'Versterking van de beeldende kwaliteit van de openbare ruimte, cultureel erfgoed, cultuurhistorische waarden, eigenheid en identiteit, architectuur en stedenbouw en openbare ruimte is een wezenlijk onderdeel van nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen'

Deze principes zijn leidend in de bescherming en het behoud van het Harderwijks erfgoed. Daarnaast zijn in de omgevingsvisie historische structuurdragers (met name oude structuren en het militaire verleden) gebruikt om de basisstructuur vorm te geven daar waar ontbrekende schakels bestonden. Het behoud en herstel van deze structuren geven identiteit aan de plekken en laten de geschiedenis herleven.

Hieronder is de visie op erfgoed, zoals beschreven in de Omgevingsvisie, verder uitgewerkt. Achtergrondinformatie is te vinden in het toelichtende deel bij dit programma. Zie hiervoor Achtergrondrapport onderdeel erfgoed. De maatregelen om de uitgewerkte visiedoelen te bereiken staan in subparagraaf 8.2.1 van dit programma.

2.2.2 Elementen erfgoed

Harderwijk kent een zeer rijke geschiedenis. De gemeente neemt haar verantwoordelijkheid om goed te blijven zorgen voor dit erfgoed, zodat de volgende generaties hier ook van kunnen genieten. Dit wil de gemeente niet alleen doen door de fysieke elementen te behouden en te beschermen, maar ook door het erfgoed in te zetten bij ruimtelijke ontwikkeling. Erfgoed kan dan nog beter bijdragen aan goede omgevingskwaliteit. Omgevingskwaliteit wordt in de omgevingsvisie gezien als de manier om alle deelaspecten binnen de leefomgeving met elkaar te verbinden. Onder omgevingskwaliteit wordt niet enkel verstaan wat "mooi" is, maar ook wat "goed" is. Goed wil dan zeggen dat iets functioneel, mooi en toekomstbestendig is. Dit verwijst naar de oude waarden geformuleerd door de Romeinse bouwmeester Vitruvius: gebruikswaarde, belevingswaarde en toekomstwaarde.

De verschillende onderdelen van erfgoed in Harderwijk en Hierden

De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed hanteert vijf elementen van cultureel erfgoed in de fysieke leefomgeving: monumenten, archeologische monumenten, stads- en dorpsgezichten, cultuurlandschappen en roerend of immaterieel cultureel erfgoed die verbonden is aan locaties.

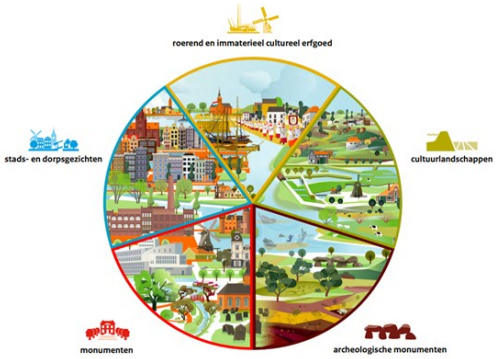

De verschillende onderdelen van Cultureel Erfgoed Toolkit.

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE).

In Harderwijk voegen we de elementen stads- en dorpsgezichten en monumenten samen omdat de monumenten juist de stads- en dorpsgezichten bepalen. Er wordt in dit programmaonderdeel daarom gewerkt met 4 elementen:

Gebouwd erfgoed (Stads- en dorpsgezichten en monumenten)

Onder gebouwd erfgoed verstaan we alles wat gebouwd of aangelegd is. Dit zijn gebouwen, bouwwerken, havens (ligplaatsen) stedenbouwkundige structuren en stads en dorpsgezichten.

Archeologie (Archeologische monumenten)

Dit zijn alle bekende en te verwachten archeologische vindplaatsen en wat daar mee samenhangt. We noemen dit ook wel het bodemarchief, of ondergronds erfgoed.

Cultuurlandschappen

Dit betreft al het groen en landschap wat door mensen is aangelegd/geplant en cultuurhistorische waarde heeft. Ook tuinen en parken vallen hieronder.

Roerend en immaterieel cultureel erfgoed

Roerend erfgoed is al het materiele erfgoed wat 'los' is, zoals schepen en collecties. Het immateriële erfgoed betreft tradities, rituelen, ambachten, evenementen, geschiedenis enz.

2.2.3 Gebouwd erfgoed

2.2.3.1 Basistaken

De erfgoedzorg taak van de gemeente is voor een deel wettelijk bepaald. Dit zijn de basistaken van de gemeente. De gemeente wil de erfgoedzorg toekomstbestendiger maken door de basis te versterken door goed gebruik te maken van wettelijke bepalingen en mogelijkheden die de Omgevingswet biedt. Om inwoners meer bewust te maken van de waarde van erfgoed is er extra aandacht nodig voor:

- Erfgoedinformatie
- Cultuurhistorische waardenkaart

Erfgoedinformatie

Toegankelijke informatievoorziening over erfgoed is van belang om inwoners en bezoekers van Harderwijk en Hierden bewust te maken van de rijke Harderwijker geschiedenis. Voor eigenaren, initiatiefnemers, maatschappelijke partners is deze informatie noodzakelijk om hen bewust te maken van hun rechten en plichten op het gebied van erfgoed. Daarom is toegankelijke en vindbare informatie van belang voor de loketfunctie van de gemeente.

Erfgoedinformatie is nu verspreid raadpleegbaar op de gemeentelijke website, *erfgoedregistratie.nl en* de digitale monumentenkaart op de gemeentelijke website. Informatie over Rijksmonumenten is te vinden in het Rijksmonumentenregister van de RCE. De gemeente is verplicht om websites en applicaties digitaal toegankelijk te maken, ook voor bewoners met een visuele, auditieve of cognitieve beperking. Dit vraagt om een verbeterslag voor zowel het ontsluiten van aanwezige informatie, vindbaarheid als toegankelijkheid van informatie over erfgoed.

De gemeente Harderwijk zet daarom in op de verbetering van toegankelijkheid en vindbaarheid van erfgoedinformatie om te werken aan een goede basis voor het erfgoedbeheer- en behoud.

In eerste instantie wordt de basisinformatie beter ontsloten. Dit betreft informatie over vergunningen, subsidiemogelijkheden, monumentenlijsten, redengevende omschrijvingen en onderhoud van monumenten.

Onderzoeken en historische (achtergrond)informatie over erfgoed en monumenten valt niet onder dit project omdat deze informatie te veel omvat en vaak privacygevoelige informatie bevat.

Cultuurhistorische waardenkaart

Een cultuurhistorische waardenkaart vormt het instrument om de bovengrondse cultuurhistorische waarden in de fysieke leefomgeving inzichtelijk te maken. Voor initiatiefnemers is dan beter inzichtelijk of er sprake is van cultuurhistorische erfgoed zodat zij daarmee rekening kunnen houden bij het ontwikkelen van hun plannen.

De gemeente gaat een cultuurhistorische waardenkaart maken en daarna actueel houden met de informatie die wordt opgehaald bij nieuwe onderzoeken en inventarisaties.

Op basis van de kaart wordt daarna een strategie bepaald over de te beschermen waarden en hoe dat wordt vastgelegd.

2.2.3.2 Monumenten

Rijksmonumenten, Gemeentelijke monumenten, Monumenten gemeente bezit, Monumenten particulier bezit

De gemeente beschermt en behoudt de kwaliteit van monumenten. In de gemeente zijn 107 beschermde rijksmonumenten en 320 gemeentelijke monumenten. Voor de bescherming van de rijksmonumenten is het Rijk verantwoordelijk door aanwijzing als Rijksmonument. De gemeente regelt de bescherming van gemeentelijke monumenten door de aanwijzing van een monumentenstatus. De status van gemeentelijk monument betekent juridische bescherming tegen sloop of verlies van cultuurhistorische waarden door verbouwingen en wijzigingen. In principe is een beschermd monument integraal beschermd, dus zowel binnen- als buitenzijde.

De gemeente moet in het omgevingsplan regels stellen aan de omgeving van een beschermd rijks- of gemeentelijk monument om aantasting, ontsiering of beschadiging van het monument te voorkomen. Dit betekent dat uitgewerkt moet worden hoe gemeentelijke momenten en de omgeving van rijks en gemeentelijke beschermd worden tegen ontsiering, beschadiging of sloop. Vragen die daar bij spelen zijn wat is van belang bij deze monumenten en/of de omgeving daarvan, wat verstaan wij onder ontsiering en beschadiging en zijn er gevallen denkbaar waar sloop te rechtvaardigen is. Het is aan de gemeente om te bepalen tot hoe ver de omgeving van een gemeentelijk of rijksmonument zich strekt. Gemeentelijke monumenten worden uiteindelijk beschermd in het omgevingsplan.

Voorafgaand aan het beschermen (van de omgeving) van monumenten, wordt hiervoor een onderzoek/inventarisatie en strategie ontwikkeld.

Een aanwijzing van een object tot gemeentelijk monument leidt regelmatig tot discussie met pandeigenaren. De eigenaar voelt zich beperkt omdat voor elke wijziging (zowel binnen als buiten) een vergunning moet worden aangevraagd. Door te gaan weken met verschillende klassen van bescherming toe te passen, kan de discussie worden beperkt. Diverse gemeenten hebben verschillende klassen van beschermde gemeentelijke monumenten. Hierbij is bijvoorbeeld klasse 1 vergelijkbaar met de huidige integrale bescherming (exterieur en interieur) van een monument. Bij klasse 2 is alleen het exterieur beschermd. Tevens zorgt deze methode ervoor dat de regeldruk voor de eigenaar en de werklast voor de gemeente (aanvragen monumentenvergunningen) niet onnodig hoog is.

Wij gaan daarom onderzoeken of een onderscheid in bescherming mogelijk is en welke van de bestaande gemeentelijke monumenten daarvan in aanmerking zouden kunnen komen.

De gemeente heeft gemeentelijke en rijksmonumenten in bezit, bijvoorbeeld de Vischpoort, het Oude Stadhuis en grote delen van de stadsmuren. Vanuit de private rol als eigenaar worden deze monumenten onderhouden. Daarmee wordt voor de instandhouding van deze monumenten gezorgd

De gemeente onderhoudt de monumenten die zij in bezit heeft.

Om monumenten die niet in het bezit van de gemeente zijn in stand te houden, is goed en planmatig onderhoud noodzakelijk. Met subsidie ondersteunt en stimuleert de gemeente onderhoud en restauratie van gemeentelijke- en Rijksmonumenten.

Voor goed en planmatig onderhoud van met name gemeentelijke monumenten wordt subsidie verstrekt.

Behoud van beschermde monumenten bij verduurzaming

Vanaf mei 2026 geldt de energielabelplicht ook voor beschermde monumenten. Een energielabel laat zien hoe energiezuinig een gebouw is. Dit betekent dat eigenaren van beschermde monumenten, net als de eigenaren van andere gebouwen, verplicht zijn om hun monument bij verkoop, verhuur of verlenging van huurovereenkomsten van een energielabel te voorzien.

De gemeente hanteert het principe voor energiegebruik: besparen, duurzaam opwekken en anders zo schoon mogelijk (dus niet fossiel). Het behoud van beschermde monumenten conflicteert met verduurzaming daarvan. Zonnepanelen, warmtepompen, isolatiemaatregelen airconditioning, etc. kunnen storende elementen zijn bij een monument. De gemeente wil pandeigenaren ondersteunen naar de zoektocht

van het treffen van duurzaamheidsmaatregelen in combinatie met monumentale karakteristieken van een pand. Een Duurzaamheid/Monumenten (DuMo) coach helpt eigenaren in het maken van passende oplossingen voor de verduurzaming van hun monument.

De gemeente zet op tijdelijke basis een DuMo-coach in om de verduurzaming van monumenten door eigenaren te ondersteunen met advies.

2.2.3.3 Rijksbeschermd stadsgezicht

Rijkbeschermd stadsgezicht

Het hoofddoel van een beschermd stadsgezicht is het behouden van de bijzondere cultuurhistorische, ruimtelijke identiteit en sfeer van een gebied (zoals historische stadscentra of dorpskernen) bij nieuwe ontwikkelingen. Het doel is niet het 'bevriezen' van de huidige situatie, maar ervoor te zorgen dat aanpassingen passen binnen de bestaande historische structuur en samenhang.

In 1970 is de binnenstad van Harderwijk door het rijk aangewezen als beschermd stadsgezicht, vanwege zijn nog (laat)middeleeuwse stratenpatroon en de nog gave historisch ruimtelijke structuur, waaronder het dakenlandschap, de straat en pleinwanden met zowel beschermde monumenten, historische/beeldbepalende gebouwen en nieuwbouw die passen binnen deze historische ruimtelijke structuur. De status van beschermd stadsgezicht is bedoeld om het historische karakter van de binnenstad in stand te houden.

Bij een beschermd stadsgezicht mag het karakter daarvan niet worden aangetast door de sloop van bestaande gebouwen, de bouw van nieuwe gebouwen of andere belangrijke veranderingen.

De gemeente gaat onderzoeken op welke wijze Rijksbeschermd stadsgezicht passend beschermd kan worden.

800-jaar stadsrechten

De historische binnenstad van Harderwijk dankt zijn aantrekkingskracht veelal aan de Hanzetijd (1300-1700). In aanloop naar de internationale Hanzedagen in Harderwijk in 2031 in combinatie met de viering van het 800-jaar stadsrechten wordt geïnvesteerd in de aantrekkelijkheid van de binnenstad. Hierdoor wordt de ambitie uit de omgevingsvisie om de binnenstad als huiskamer van de gemeente te laten functioneren verbeterd. Met eigenaren van panden uit de binnenstad wordt verkend hoe het straatbeeld en de uitstraling van (winkel)panden kunnen worden verbeterd. Waardoor de binnenstad een welkome en eigentijdse uitstraling krijgt als Hanzestad.

Onderzocht wordt of eigenaren (financieel) kunnen worden ondersteund bij het opknappen van de gevels. Onderdeel daarvan is het ontwikkelen van een gevel inspiratieboek.

Bouwhistorische waarden Binnenstad

Het behoud van ons gebouwde erfgoed doen we niet enkel door het juridisch beschermen van panden, maar ook door kennisontwikkeling en het delen van deze kennis. Bouwhistorisch onderzoek speelt hierbij een belangrijke rol. Aan de hand van sporen in een gebouw of met behulp van archiefonderzoek leren we hierin meer over de geschiedenis van de gebouwen, de ontwikkelgeschiedenis van de stad en ook de geschiedenis van hoe men hier vroeger leefde. Bouwhistorisch onderzoek wordt vaak (verplicht) uitgevoerd voorafgaand aan verbouw en/of restauratie van beschermde monumenten. Daarnaast heeft er, met name in de historische binnenstad, afgelopen jaren ook bouwhistorisch onderzoek plaatsgevonden aan niet-beschermde panden. Panden die vaak aan de buitenzijde niet echt oud of waardevol leken te zijn, bleken nog waardevolle (gewelven)kelders, muren, vloeren, kappen, schoorstenen, interieur en dergelijke uit de Hanzetijd te bevatten. Door de jaren heen is er veel kennis opgebouwd die relevant is voor het koesteren en behoud van ons gebouwde erfgoed en vooral voor toekomstige ontwikkelingen voor met name de binnenstad.

De binnenstad van Harderwijk is onderdeel van de historische hoofdstructuur en beschermd stadsgezicht. Vanuit die ambitie is het belangrijk om bijzondere bouwhistorische sporen niet verloren te laten gaan en dat deze kennis gedeeld wordt. Maar het is ook belangrijk dat vroegtijdig bekend is waar bouwhistorisch onderzoek gewenst en nodig is. Bouwhistorie kan een vaste plaats krijgen bij ontwikkelingen in de binnenstad, door het ontwikkelen van een bouwhistorische waarden- en verwachtingskaart. Op deze manier

kan bij ontwikkelingen meer rekening gehouden worden met de potentiële waarden en kunnen deze - waar mogelijk- gebruikt worden om het historische karakter van de binnenstad verder te versterken.

De gemeente legt bouwhistorische waarden en - verwachtingen vast in een kaart.

2.2.3.4 Beeldbepalende en karakteristieke panden

De gemeente beschermt en behoudt ook de kwaliteit van de beeldbepalende gebouwen. Beeldbepalende gebouwen zijn panden waarvan het behoud van de authenticiteit minder van belang is en waar de waarde van een object vooral zit in de beeldwaarde die het heeft voor de omgeving. Dit is vaak het geval bij panden met een karakteristieke architectuur die niet heel zeldzaam zijn. Denk hierbij aan gevels of gevelwanden in een beschermd stadsgezicht, karakteristieke woonblokken, historische lintbebouwing of erfbebouwing bij een historische boerderij.

Om een gebouw te beschermen als gemeentelijke monument ligt de lat hoog, ook bij verschillende klassen van monumenten, omdat authenticiteit en zeldzaamheid ook van belang zijn. Dit heeft tot gevolg dat veel gebouwen soms wel beeldbepalend of karakteristiek zijn, maar onvoldoende waarden hebben om aangewezen te worden als gemeentelijk monument. De juridische bescherming van een gemeentelijk monument is dus voor deze panden te zwaar. Voor de waardering en bescherming van dit erfgoed is daarom behoefte aan een lichtere vorm van juridische bescherming. Het is zoeken naar een beschermingsregime, waarbij het erfgoed kan worden gekoesterd met een minder strikt beschermingsregime dan de status van gemeentelijk monument.

Er wordt onderzocht of er beeldbepalende en karakteristieke panden of objecten zijn die een bescherming behoeven.

2.2.3.5 Historische (voormalige) radialen

Historische (voormalige) radialen

De historische radialen zijn de oude uitvalswegen die de (vesting)stad Harderwijk met het achterland verbonden. Deze wegenstructuur is ontstaan door de noodzaak tot verbinding met omliggende plaatsen en handelsroutes, met van oorsprong de oude stadspoorten als vertrekpunt. In de negentiende eeuw is de Zuiderzeestraatweg van Amersfoort naar Zwolle grotendeels over deze oude verbindingsroutes aangelegd. Deze weg is door de uitbreidingswijken van Harderwijk op diverse plaatsen doorsneden en bestaat nu uit de huidige Oranjelaan, Stationslaan en de huidige Luttekepoortstraat, Hierdenseweg, Oosteinde, Boomkamp en Zuiderzeestraatweg.

Een andere belangrijke route was de Leuvenumseweg richting Deventer. Deze weg is door de aanleg van de A28 en de Ceintuurbaan doorsneden en bestaat nu uit de huidige Mecklenburglaan, Fazantlaan, Eekhoornlaan en Leuvenumseweg.

Tot slot was er nog een oude zandweg die later de naam Kampweg kreeg, omdat dit de weg was naar het Belgenkamp en later een militair kamp. Deze weg is door de bouw van de woonwijken Stadsdennen en Tweelingstad, deels verdwenen en doorsneden. Delen van deze weg zijn nu de huidige Kampweg, Herman de Manstraat, J.P. Heyelaan, Thorbeckelaan en Boekhorstlaan.

Deze oude verbindingswegen zijn belangrijk voor de ruimtelijke kwaliteit. Dit komt mede doordat er veel monumenten, voormalige kazernes, landgoederen, historische boerderijen en beeldbepalende (lint)bebouwing langs deze wegen zijn te vinden. Ook hebben een aantal van deze wegen beeldbepalende laanbeplanting (Oranjelaan, Stationslaan, Mecklenburglaan, Zuiderzeestraatweg).

Er wordt onderzocht hoe de historische radialen beter zichtbaar gemaakt kunnen worden door deze samen met aanliggende beeldbepalende en karakteristieke panden of objecten mogelijk te beschermen.

2.2.3.6 Algemeen behoud, versterking en ontwikkeling van monumenten, beeldbepalende en karakteristieke panden

Stadsherstel

In de binnenstad van Harderwijk, daarbuiten en in Hierden zijn incidenteel beschermde rijks- en gemeentelijke monumenten, beeldbepalende en karakteristieke panden die soms leeg staan en in slechte staat van onderhoud verkeren. In het verleden bestond de N.V. Stadsherstel Harderwijk. De N.V. Stadsherstel was een non-profit organisatie die dergelijke panden opkocht, herstelde, een nieuwe functie gaf en weer verkocht. Eventuele winst werd weer geïnvesteerd in de opkoop en herstel van andere panden.

Er wordt een onderzoek uitgevoerd naar een mogelijke herinvoering van een organisatie gericht op stadsherstel.

2.2.3.7 (Voormalige) Gebedshuizen

Niet beschermde gebedshuizen, Waarderen kerkinterieur

We geven aandacht aan het behoud van waardevol religieus erfgoed in de gemeente, met name gebedshuizen. Deze worden in de omgevingsvisie gezien als de fysieke maatschappelijk dragers in een wijk. Harderwijk en Hierden kennen religieuze gebouwen uit de middeleeuwen, de 19e eeuw, het Interbellum (periode tussen beide wereldoorlogen), de wederopbouwperiode, de post '65 periode en de 21e eeuw. Het behoud van dit erfgoed is actueel vanwege de ontkerkelijking die de afgelopen jaren heeft plaatsgevonden. In de afgelopen jaren zijn al diverse gebouwen onttrokken aan het religieus gebruik, van eigenaar gewisseld en ook gesloopt. In de omgevingsvisie is mede daarom gesteld dat bestaande gebouwen met een maatschappelijke functie in principe niet worden getransformeerd naar andere functies, laat staan gesloopt.

Uit een eerdere inventarisatie is gebleken dat er binnen de gemeentegrenzen nog 24 gebouwen staan met een (voormalige) religieuze functie. Deze zijn in te delen in gebouwen die vanuit cultureel erfgoed belangrijk zijn om te behouden en gebouwen met een maatschappelijke wijkfunctie die belangrijk is om te behouden. In de eerste categorie vallen: restaurant de Basiliek, de Synagoge, de Zevende Hemel, Kloosterkapel Fraterhuis, Plantagekerk, Centrum de Zin, Grote kerk, Catharinakapel, Voormalige kerk Oud gereformeerde gemeente, De Zaaier, St. Catharinakerk, Apostolische Genootschap, Bethelkerk, Kapel Sonnevanck en de Hervormde kerk Hierden. In de andere categorie vallen de Petrakerk, Wijkgebouw Elim, de Regenboog, het Visnet Moskee El Mohsinine en M.Akif Ersoy Moskee. Geen maatschappelijke wijkfunctie geldt voor Het Anker, Koninkrijkszaal van Jehovah's Getuigen en Nieuw Apostolische kerk.

De gemeente Harderwijk streeft naar het behoud van haar religieuze erfgoed, niet alleen vanwege de cultuurhistorische waarde, maar ook vanwege de belangrijke maatschappelijke (wijk)functie die deze gebouwen vervullen.

Kernbevindingen:
- Huidige status: Van de 24 gebouwen zijn er 16 nog in religieus gebruik en 8 al herbestemd (bijv. tot restaurant, woning of medisch centrum).
- Knelpunten: Veel geloofsgemeenschappen krimpen en vergrijzen, wat leidt tot minder inkomsten en een tekort aan bestuursvrijwilligers. Daarnaast vormen hoge onderhouds- en stookkosten een grote uitdaging.
- Toekomstverwachting: De verwachting is dat over 15 jaar nog 12 van de 16 huidige gebedshuizen religieus in gebruik zijn. Voor diverse locaties, zoals de St.-Catharinakerk en Kapel Sonnevanck, is de situatie op (korte) termijn urgent.
- Maatschappelijke rol: Gebedshuizen fungeren steeds vaker als ontmoetingsplek in de wijk voor activiteiten zoals taallessen, inloophuizen en sociaal werk.

De visie vertaalt zich in concrete acties voor zowel de gemeente als de eigenaren van de gebouwen.

Voor de Gemeente:

1. Bescherming Karakteristieke Panden: Onderzoeken of vijf specifieke gebouwen (St.-Catharinakerk, Bethelkerk, Oude Gereformeerde Gemeente, Centrum de Zin en het Apostolisch Genootschap) aangewezen kunnen worden als gemeentelijk monument of beeldbepalend pand.

2. Beleidsmatige Inbedding: De religieus erfgoedvisie koppelen aan de Omgevingsvisie, Binnenstadsvisie en het vastgoedbeleid.

3. Makelaarsrol: Helpen bij het leggen van verbindingen tussen kerkeigenaren en maatschappelijke of culturele partners.

4. Integrale Aanpak bij Leegstand: Bij herbestemming verschillende disciplines (erfgoed, sociaal, duurzaamheid) betrekken en toetsingscriteria opstellen om passende (semi-)openbare functies te stimuleren.

5. Ondersteuning Verduurzaming: In de uitvoeringsagenda duurzaamheid (2025-2026) kijken naar middelen en een specifieke adviseur voor gebedshuizen.

De gemeente onderzoekt de erfgoedwaarden van de vijf niet-beschermde maar karakteristieke gebedshuizen en ze eventueel aan te wijzen als gemeentelijk monument of beeldbepalend en/of karakteristiek pand.

De gemeente laat het interieur van een aantal kerken waarderen.

2.2.3.8 Historische boerenerven

Historische boerenerven

In Harderwijk en Hierden bevindt zich een aantal historische boerenerven waarvoor het de ambitie is om deze te behouden en te versterken om zo een stukje geschiedenis en daarmee de oorspronkelijke agrarische identiteit en eigenheid van het buitengebied en Hierden te laten bestaan.

Behoud van de cultuurhistorische waarden van deze historische boerenerven wordt met een sloopbeschermingsregeling vastgelegd in het omgevingsplan. Versterking van deze historische erven kan plaatsvinden via toegestane ontwikkeling, waarbij het zorgvuldig omgaan met de aanwezige cultuurhistorische waarden van groot belang is. Er worden extra mogelijkheden geboden voor het toevoegen van wooneenheden, kleinschalige bedrijvigheid en ter bevordering van de beleefbaarheid. Het behoud en de versterking, de relatie met het landschap, de erfstructuur, de erfinrichting en de historische bebouwing zijn bij ontwikkeling van belang.

Behoud van historische boerenerven wordt geregeld met (beoordelings)regels in het omgevingsplan.

2.2.3.9 Militair erfgoed

Militair erfgoed

De geschiedenis van Harderwijk na de Franse tijd is sterk verweven met verschillende militaire voorzieningen. Het militaire verleden is een belangrijke periode geweest in de historie van Harderwijk en heeft een duidelijke fysieke stempel achtergelaten. Daarom is het streven om het militaire erfgoed van Harderwijk te behouden. De voormalige kazerneterreinen zijn mede daarom in de omgevingsvisie opgenomen in de basisstructuur, als onderdeel van de historische structuurdragers. De voormalige kazerneterreinen, Jan van Nassaukazerne , Kranenburg en de Willem George Frederik kazerne alsmede de Oranje Nassaukazerne (Koloniale Werfdepot) aan de Smeepoortstraat zijn dragers van de basisstructuur in de omgevingsvisie.

Koude oorlog

De laatste jaren is er steeds meer aandacht voor het militair erfgoed uit de Tweede Wereldoorlog en daarna. Het erfgoed uit de Tweede Wereldoorlog is in Harderwijk al redelijk bekend en voor een deel zelfs beschermd (de restanten van Stellung Hase). Het gebouwde erfgoed uit de daaropvolgende Koude Oorlog (1945-1989), zoals bijvoorbeeld bunkers, is minder bekend in de gemeente Harderwijk.

Er wordt een inventarisatie en onderzoek uitgevoerd naar het gebouwde erfgoed uit de Koude Oorlog.

Kranenburg

Bij de ontwikkeling van het voormalige defensieterrein Kranenburg Noord tot woonwijk, wordt ingezet op het behoud van het militaire erfgoed van Harderwijk. In de gebiedsontwikkeling wordt ernaar gestreefd om het historische militaire karakter van het gebied zichtbaar te houden. Het beschermde erfgoed: de officiersmess en het hekwerk wordt gerestaureerd. Niet beschermde panden uit de Wederopbouwperiode en de daaropvolgende Post ’65 periode op het terrein worden gewaardeerd, ingepast en krijgen een andere functie. Zo dragen deze bij aan de identiteit en de herinnering aan de voormalige functie als defensieterrein. Ook draagt dit project bij aan het behoud van erfgoed uit de Wederopbouwperiode en de Post ’65 periode.

Het beschermde erfgoed: Gebouwen op Kranenburg een passende functie geven met behoud van de karakteristieken en restauratie hekwerk Kranenburg en het hekwerk wordt gerestaureerd.

De officiersmess wordt gerestaureerd.

2.2.3.10 Industrieel erfgoed

Harderwijk was eeuwenlang bekend om zijn visserij met bijbehorende bottervloot, touwslagerijen en visafslag. Maar ook waren er enkele fabrieken in Harderwijk, waarbij het tempo van de industrialisatie

fors omhoogging na de bouw van de Afsluitdijk in 1932. Voor een groot deel van de vissersvloot was er toen namelijk geen werk meer. Voorbeelden zijn de melkfabriek aan de Stationslaan, de asbestcementfabriek Asbestona aan de Havendam en de Californiafabriek aan de Verkeersweg. De eerste fabrieken worden nog middenin de wijken gebouwd, of andersom, de arbeiderswoningen er omheen. Langzamerhand verplaatste de industrie zich uit de stad naar locaties als het industrieterrein Lorentz.

Om te voorkomen dat het industrieel erfgoed verdwijnt binnen Harderwijk, is het van belang om te onderzoeken welk industrieel erfgoed aanwezig is en een strategie te ontwikkelen of en hoe deze te beschermen.

2.2.3.11 Erfgoed uit de Wederopbouwperiode (1940-1965)

Onderzoeksgebied erfgoed wederopbouwperiode

In de wederopbouwperiode van 1940- 1965 hebben er veel ruimtelijke ontwikkelingen plaatsgevonden in Harderwijk. Een belangrijk deel van het erfgoed uit deze periode bestaat uit woningbouwcomplexen in de in deze periode gerealiseerde woonwijken. Wijken uit de wederopbouwperiode zijn de Zeebuurt, Stadsdennen, Tweelingstad en Friesegracht. Door renovatie en verdichting vindt er veel sloop en nieuwbouw en inbreiding en uitbreiding plaats binnen bestaand bebouwd gebied.

Het erfgoed uit deze periode krijgt aandacht door nader te onderzoeken en zonodig te beschermen. Op deze manier blijft het erfgoed uit de wederopbouwperiode behouden en herkenbaar, ook bij eventuele toekomstige herstructurering en transformatie van deze naoorlogse woonwijken.

Om te voorkomen dat het erfgoed, inclusief de stedenbouwkundige structuren en karakteristieken van de wijken uit de wederopbouwperiode, verdwijnt, is het van belang om te onderzoeken welk erfgoed uit de wederopbouwperiode aanwezig is en een strategie te ontwikkelen of en hoe deze te beschermen.

2.2.3.12 Erfgoed uit de Post ’65 periode (1965-1990)

De “Post ’65 periode” van 1965 tot 1990 is het nieuwste tijdvak dat we onder de aandacht brengen. De ambitie is om erfgoed uit de Post ‘65 periode te behouden. Ook uit deze periode komen bijzondere en herkenbare bouwwerken voort die we willen bewaren voor de toekomst. Op deze manier blijft het erfgoed uit de Post ’65 periode behouden en herkenbaar, ook bij toekomstige eventuele herstructurering en transformatie van deze naoorlogse woonwijken.

Het erfgoed uit de Post ’65 periode wordt onderzocht op de te beschermen waarden. Daarna wordt een strategie bepaald hoe deze waarden beschermd worden.

Onderzoeksgebied structuur erfgoed post 65

De wijk Stadsweiden is gerealiseerd in deze periode. Stadsweiden wordt gekenmerkt door een typerende en gave bloemkoolstructuur. Tegelijkertijd is de verwachting dat juist hier ook fysiek ingrepen nodig zijn om het goed functioneren van de wijk te bevorderen.

Onderzocht wordt wat de stedenbouwkundige structuur en karakteristieken van de wijk Stadweiden zijn. Daarna wordt een strategie bepaald welke van deze waarden en op welke wijze beschermd worden.

2.2.3.13 Historische schepen

Ligplaats historische vloot

De vele historische schepen in de haven van Harderwijk weerspiegelen de historie als vissersplaats aan de Zuiderzee. De eigenaren van de historische schepen dragen met hun schepen bij aan het historische karakter van Harderwijk. Bij de ontwikkeling van de wijk Waterfront zijn in het zuidelijk havengebied nieuwe havens gerealiseerd voor ligplaatsen van historische schepen. Met de aanleg en de architectuur van Waterfront en de nieuwe havens is aandacht besteed aan het erfgoed en is er een verwijzing gemaakt naar het Hanzeverleden.

Om aandacht te geven aan dit varend erfgoed wordt een plan opgesteld voor gebruik en beheer van de havens voor varende historische schepen. Hierin moet een ruimtelijk, scheepsbouwkundig kader worden opgenomen vanuit cultuurhistorisch perspectief.

2.2.4 Archeologie

In de ondergrond ligt veel kennis verborgen over de lange bewoningsgeschiedenis in het grondgebied van onze gemeente. Zo ligt het grootste deel van de Harderwijkse geschiedenis onder de grond. Deze kennis komt naar boven bij archeologisch onderzoek, waarbij behoud in situ als uitgangspunt dient. Als behoud in situ echt niet mogelijk is, wordt onderzoek uitgevoerd ten einde kennisvermeerdering over de geschiedenis van Harderwijk te genereren. De kennis van archeologisch onderzoek wordt gebruikt om het verhaal over Harderwijk en Hierden te vertellen en te verbeelden. Door te bekijken hoe dat verleden zichtbaar gemaakt kan worden en in te passen in een ruimtelijke ontwikkeling wordt een bijdrage geleverd aan de ruimtelijke kwaliteit.

Verbeelden archeologische vondsten

In de binnenstad levert het verbeelden van archeologische vondsten, naast ruimtelijke kwaliteit vaak ook een bijdrage aan de toeristische aantrekkelijkheid van Harderwijk. Daarnaast vergroot dit het draagvlak om de archeologische vindplaatsen te blijven behouden. In de binnenstad van Harderwijk zijn veel bekende archeologische vondsten aanwezig, zoals restanten van de vestingmuren en poorten, waaggebouw, de kloosterkerk van de Minderbroeders, de ondergrondse stadsbeek. Een aantal van deze restanten zijn al verbeeld in de straat (stadsmuur bij Havendam. Kloosterkerk Markt) of zelfs zichtbaar en toegankelijk gemaakt (kelder Bruggestraat en bastion en kelder Strandboulevard Oost).

Onderzocht wordt of het mogelijk is om, voor de viering van 800 jaar stadsrechten in 2031, nog een archeologische vondst in de binnenstad te verbeelden.

Archeologische waarden, verwachtingen en beleidskaart

Er zijn twee archeologische rijksmonumenten in de gemeente (grafheuvels). Daarnaast zijn er veel gebieden in Harderwijk met hoge archeologische waarden en verwachtingswaarden zoals de binnenstad van Harderwijk en de enken in het buitengebied.

Bekende of aantoonbare archeologische of te verwachten archeologische monumenten (synoniem voor archeologische waarden of archeologische vindplaatsen) worden op een archeologische waarden en -verwachtingenkaart weergegeven. Op deze kaart worden, op basis van nog uit te voeren archeologisch onderzoek, per gebied de aanwezige archeologische monumenten en de te verwachten waarden aangeven. Op basis van de uitkomsten wordt de strategie per gebied bepaald voor het al dan niet beschermen van de gevonden waarden en op welke wijze dat de voorkeur heeft. Daarbij is van belang dat de aantasting van het conserveren en in stand houden van archeologische monumenten kan worden voorkomen.

Actualiseren van de archeologische monumenten en - verwachtingswaardenkaart en strategie bepalen te beschermen waarden en vastlegging van de archeologische waarden

Bevorderen amateurarcheologie

De gemeente wil stimuleren dat een breder publiek kennis kan nemen van opgravingen. Vrijwilligers dragen mede aan dit publieksbereik bij en daarmee voor draagvlak voor het behoud van archeologie.

De gemeente gaat amateurarcheologie stimuleren, door vrijwilligers te laten participeren bij archeologisch onderzoek.

2.2.5 Cultuurlandschappen

[Gereserveerd]

2.2.6 Roerend en immaterieel cultureel erfgoed

Het laatste onderdeel van erfgoed is roerend en immaterieel cultureel erfgoed. Dit onderdeel heeft niet direct een link met de fysieke leefomgeving (waarover de Omgevingswet gaat), maar indirect kan het wel verbonden zijn met locaties. Voorbeeld hierin is het ambacht van molenaar, welke op de internationale (UNESCO) inventaris immaterieel erfgoed staat. Om dit ambacht uit te kunnen (blijven) voeren is een windmolen nodig, die voldoende windvang nodig heeft en dus niet wordt belemmerd door gebouwen en hoge bomen (de zogenoemde molenbiotoop). Voor roerend erfgoed is het varend erfgoed een goed voorbeeld. Willen we dit erfgoed behouden voor Harderwijk, dan is er een haven nodig met ligplaatsen.

Om immaterieel of roerend erfgoed te beschermen zijn andere instrumenten/middelen vereist dan de omgevingswet biedt en zijn de mogelijkheden van de (lokale) overheid hierin beperkt. De gemeente kan

bijvoorbeeld geen verkoop van waardevolle collecties in particulier bezit reguleren en immaterieel erfgoed moet gedragen worden door de gemeenschap en kan niet van worden opgelegd.

Daarnaast is er in Harderwijk nog geen overzicht en erkenning van lokaal immaterieel en roerend erfgoed.

3 Wonen

[Gereserveerd]

4 Voorzieningen

[Gereserveerd]

5 Mobiliteit en infrastructuur

[Gereserveerd]

6 (Ondergrondse) infrastructuur

[Gereserveerd]

7 Ruimte voor ondernemen

[Gereserveerd]

8 Uitvoeringsparagraaf

8.1 Inleiding

In de uitvoeringsparagraaf wordt beschreven welke maatregelen de gemeente gaat nemen om haar doelen te verwezenlijken. Er wordt in onderstaande tabel verwezen naar de toelichtende teksten van de onderdelen in dit programma. Vervolgens wordt antwoord gegeven op de zogenaamde 5 w-vragen:

1. Waarom nemen we deze maatregel? Welk doel wil de gemeente daarmee bereiken?

2. Wat houdt de maatregel in? Wat gaan we precies doen?

3. Waarmee gaan we de maatregelen uitvoeren? Met welke inzet en welke budget? In dit budget wordt zowel incidenteel als structureel benodigd budget meegenomen.

4. Waar gaan we de maatregel uitvoeren of waar is het van toepassing? Hierin beschrijven we de mogelijk specifieke plek of geldt het wellicht voor de gehele gemeentegrond?

5. Wanneer gaan we het uitvoeren? Dit is afhankelijk van het beschikbare budget en zal soms bijstelling behoeven als er omstandigheden zijn die maken dat de uitvoering moet worden uitgesteld.

De uitvoeringsparagraaf wordt actueel gehouden. Sommige maatregelen zijn tijdelijk of na realisatie klaar. Sommige maatregelen blijken na monitoring en evaluatie onvoldoende bij te dragen aan het behalen van de doelen. Het steven is om deze actualisatie op de normale Planning & Control-cyclus van de gemeente te laten volgen.

8.2 Maatregelen

8.2.1 Omgevingskwaliteit: bebouwing, erfgoed en openbare ruimte

Erfgoed

Erfgoed

Paragraaf	Waarom	Wat	Waarmee	Waar	Wanneer
2.2.3.1	Basistaak erfgoed	Verbetering van toegankelijkheid en vindbaarheid van erfgoedinformatie	Binnen beschikbare capaciteit en budget Cultuurhistorie	Gemeentebreed	2027 e.v.

Paragraaf	Waarom	Wat	Waarmee	Waar	Wanneer
2.2.3.1	Basistaak erfgoed	Opstellen en actueel houden van een cultuurhistorische waardenkaart	Binnen beschikbare capaciteit en budget Cultuurhistorie	Gemeentebreed	2027 e.v.
2.2.3.2	Bescherming monumenten	Onderzoeken naar onderscheid in bescherming en bepalen welke monumenten in aanmerking komen	Binnen beschikbare capaciteit en budget Cultuurhistorie	Gemeentelijke monumenten	2027
2.2.3.2	Bescherming monumenten	Onderzoek/inventarisatie en strategie ontwikkelen (omgeving van) monumenten	Binnen beschikbare capaciteit en budget Cultuurhistorie	Rijksmonumenten, Gemeentelijke monumenten	2027
2.2.3.2	Bescherming monumenten	Onderhoud monumentale objecten in gemeentelijk bezit	Binnen beschikbare capaciteit en MJO	Monumenten gemeente bezit	Structureel
2.2.3.2	Bescherming monumenten	Subsidiering monumenten	Binnen beschikbare capaciteit en budget monumenten	Monumenten particulier bezit	Structureel
2.2.3.2	Bescherming monumenten	Inzet DuMo-coach	Incidentele financiering uit Duurzaamheids-budget	Rijksmonumenten, Gemeentelijke monumenten	2026-2027
2.2.3.3	Bescherming Rijksbeschermd stadsgezicht	Onderzoek bescherming Rijksbeschermd stadsgezicht	Binnen beschikbare capaciteit en budget Cultuurhistorie	Rijkbeschermd stadsgezicht	2028
2.2.3.3	Bescherming monumenten en beeldbepalende en karakteristieke panden of objecten	Onderzoek ondersteuning opknappen gevels i.r.t. 800-jaar stadsrechten.	Onderzoek binnen bestaande capaciteit en budget Cultuurhistorie.	Rijkbeschermd stadsgezicht	2028
2.2.3.3	Bescherming monumenten en beeldbepalende en karakteristieke panden of objecten	Ontwikkeling gevel inspiratieboek	Kadernota aanvraag	Rijkbeschermd stadsgezicht	2029
2.2.3.3	Bescherming monumenten en beeldbepalende en karakteristieke panden of objecten	Vastlegging bouwhistorische waarden en - verwachtingenkaart	Binnen beschikbare capaciteit en budget Cultuurhistorie	Rijkbeschermd stadsgezicht	2029
2.2.3.4	Bescherming beeldbepalende en karakteristieke panden of objecten	Onderzoek mogelijke bescherming beeldbepalende en karakteristieke panden of objecten	Binnen beschikbare capaciteit en budget Cultuurhistorie	Gemeentebreed	2027
2.2.3.5	Historische (voormalige) radialen	Onderzoek hoe historische radialen beter zichtbaar gemaakt worden door deze in samenhang met de aanliggende beeldbepalende en karakteristieke panden of objecten mogelijk te beschermen.	Binnen beschikbare capaciteit en budget Cultuurhistorie	Historische (voormalige) radialen	2027
2.2.3.6	Bescherming monumenten en beeldbepalende en karakteristieke panden of objecten	Onderzoek herinvoering organisatie stadsherstel	Binnen beschikbare capaciteit en budget Cultuurhistorie	Gemeentebreed	2028
2.2.3.7	(Voormalige) Gebedshuizen	Onderzoek erfgoedwaarden vijf niet-beschermde gebedshuizen inzake mogelijke aanwijzing als monument	Binnen beschikbare capaciteit en budget Cultuurhistorie	Niet beschermde gebedshuizen	2026
2.2.3.7	(Voormalige) Gebedshuizen	Waarderen interieur aantal kerken	Binnen beschikbare capaciteit en budget onderzoekskosten	Waarderen kerkinterieur	2026
2.2.3.8	Behoud historische boerenerven	Bescherming historische boerenerven	Binnen beschikbare capaciteit	Historische boerenerven	2026
2.2.3.9	Behoud van militair erfgoed	Inventarisatie en onderzoek gebouwd militair erfgoed met	Binnen beschikbare capaciteit en budget Cultuurhistorie	Gemeentebreed	2030

Paragraaf	Waarom	Wat	Waarmee	Waar	Wanneer
		een accent op de periode van de Koude oorlog			
2.2.3.9	Behoud van militair erfgoed	Gebouwen op Kranenburg een passende functie geven met behoud van de karakteristieken en restauratie hekwerk Kranenburg.	Onderdeel van de GREX van het project herontwikkeling Kranenburg	Kranenburg	2026-2030
2.2.3.9	Behoud van militair erfgoed	Restauratie officiersmess	Krediet: Renovatie Mess	Kranenburg	2026 -2027
2.2.3.10	Behoud van Industrieel erfgoed	Onderzoek industrieel erfgoed inzake mogelijke aanwijzing als monument	Binnen beschikbare capaciteit en budget Cultuurhistorie	Gemeentebreed	2026
2.2.3.11	Behoud erfgoed uit de Wederopbouwperiode (1940-1965)	Onderzoek naar het erfgoed uit de wederopbouwperiode op te beschermen waarden en strategie bepalen	Binnen beschikbare capaciteit en budget Cultuurhistorie	Onderzoeksgebied erfgoed wederopbouwperiode	2029
2.2.3.11	Behoud erfgoed uit de Post ’65 periode	Onderzoek naar het erfgoed uit de Post ’65 periode op te beschermen waarden en strategie bepalen	Binnen beschikbare capaciteit en budget Cultuurhistorie	Gemeentebreed	2029
2.2.3.12	Behoud erfgoed uit de Post ’65 periode	Onderzoek stedenbouwkundige structuur en karakteristieken van de wijk Stadweiden en strategie bepalen	Binnen beschikbare capaciteit en budget Cultuurhistorie	Onderzoeksgebied structuur erfgoed post 65	2028
2.2.3.13	Behoud Historisch schepen	Plan opstellen voor gebruik en beheer van de havens voor varende historische schepen.	Lopend project	Vissershaven en Lelyhaven	2026
2.2.4	Behoud en bescherming van Archeologische vindplaatsen	Onderzoek naar mogelijkheden om een archeologische vondst in de binnenstad te verbeelden	Binnen beschikbare capaciteit en bestemmingsreserve archeologie	Rijkbeschermd stadsgezicht	2029
2.2.4	Behoud en bescherming van Archeologische vindplaatsen	Actualiseren van de archeologische waarden- verwachtingenkaart	Binnen beschikbare capaciteit en bestaand budget cultuurhistorie	Gemeentebreed	2026
2.2.4	Behoud en bescherming van Archeologische vindplaatsen	Stimuleren participatie amateurarcheologie	Binnen beschikbare capaciteit en budget voormalig SNV (regioarcheoloog)	Gemeentebreed	2026 e.v.

8.2.2 Wonen

[Gereserveerd]

8.2.3 Voorzieningen

[Gereserveerd]

8.2.4 Mobiliteit en infrastructuur

[Gereserveerd]

8.2.5 (Ondergrondse) infrastructuur

[Gereserveerd]

8.2.6 Ruimte voor ondernemen

[Gereserveerd]

Bijlage I Overzicht Informatieobjecten

Gemeentelijke monumenten	/join/id/regdata/gm0243/2026/38a74fdd9c624549bc2aba2ca6a5957c/nld@2026-03-03;09571628
Historische (voormalige) radialen	/join/id/regdata/gm0243/2026/1773c49339544602b1e434e5234bd15d/nld@2026-03-03;09571628
Historische boerenerven	/join/id/regdata/gm0243/2026/ea67b9146e82481b9672b2013496ad91/nld@2026-03-03;09571628
Ligplaats historische vloot	/join/id/regdata/gm0243/2026/a8cf2a41ac6c4f17a8d83dd7f4535337/nld@2026-03-03;09571628
Militair erfgoed	/join/id/regdata/gm0243/2026/10b661d2976845a2bdd85303f1f40cd9/nld@2026-03-03;09571628
Monumenten gemeente bezit	/join/id/regdata/gm0243/2026/01b49b928a45424fbf9ab8238cdea36f/nld@2026-03-03;09571628
Monumenten particulier bezit	/join/id/regdata/gm0243/2026/99d39ab0f04f4061931fdef61016238a/nld@2026-03-03;09571628
Niet beschermde gebedshuizen	/join/id/regdata/gm0243/2026/0602890aa578419798d737c9f4b3cd62/nld@2026-03-03;09571628
Onderzoeksgebied erfgoed wederopbouwperiode	/join/id/regdata/gm0243/2026/d330ad0d82e842e9a8e18d1807d08aba/nld@2026-03-03;09571628
Onderzoeksgebied structuur erfgoed post 65	/join/id/regdata/gm0243/2026/e5a69f98a1584d579fa9db9488e80c7e/nld@2026-03-03;09571628
Rijkbeschermd stadsgezicht	/join/id/regdata/gm0243/2026/4a9bafd461424d469ddff718e11df82f/nld@2026-03-03;09571628
Rijksmonumenten	/join/id/regdata/gm0243/2026/4579f420f6a845f0af98abb22c719825/nld@2026-03-03;09571628
Waarderen kerkinterieur	/join/id/regdata/gm0243/2026/d1c741d0f32e47cda09d65ff70df4901/nld@2026-03-03;09571628

Bijlage II Overzicht Documentenbijlagen

Achtergrondrapport onderdeel erfgoed	/join/id/regdata/gm0243/2026/49b78473d5c841ef9098692f38f21b75/nld@2026-03-03;09571628

Motivering

1 Aanleiding

In het collegeprogramma 2022-2026 is aangegeven:
- We borgen de basisstructuur van erfgoed in de stad en zorgen ervoor dat ons erfgoed er goed bij staat tijdens de viering van 800 jaar stadsrechten in 2031.

Het college wil dit doen door:
- In samenwerking met de erfgoedorganisaties in de gemeente een erfgoedbeleid op te stellen waarin behoud van en omgang met onroerend erfgoed (o.a. monumenten, archeologie), roerend (o.a. varend erfgoed) en immaterieel erfgoed (o.a. volksgebruiken) samenkomen.

Op 1 januari 2024 is de Omgevingswet in werking getreden met nieuwe instrumenten voor het ruimtelijk beleid, waaronder de omgevingsvisie en het omgevingsprogramma. In december 2024 is de Omgevingsvisie gemeente Harderwijk 2040 vastgesteld. Hierin staan de strategische doelen en ambities voor de lange termijn voor de fysieke leefomgeving van Harderwijk, waaronder die voor het erfgoed.

Het omgevingsprogramma bouw en infrastructuur, onderdeel erfgoed (verder: onderdeel erfgoed) geeft door middel van concrete maatregelen, acties en afspraken uitvoering aan de ambities en doelstellingen voor erfgoed uit de omgevingsvisie. Gezien het jubileumjaar in 2031 is de looptijd van het onderdeel erfgoed 2026-2030.

2 Participatie

Het omgevingsprogramma bouw en infrastructuur is een vrijwillig programma volgens de Omgevingswet. Op grond van artikel 10.8 van het Omgevingsbesluit is participatie hierbij verplicht. Participatie over erfgoed heeft plaatsgevonden met een klankbordgroep. De klankbordgroep bestond uit de Historische Vereniging Herderewich, het Noord-Veluws Archief, het Stadsmuseum Harderwijk en enkele inwoners van Harderwijk en Hierden.

Kort samengevat hebben de bijeenkomsten van de klankbordgroep tot de volgende resultaten geleid:
- Met behulp van het kernwaardenspel, de Canon van Harderwijk en de Stadsgenese zijn de kernwaarden voor Harderwijk geformuleerd. Deze zijn meegenomen bij het ontwikkelen van de drie verhaallijnen: ‘Koesteren van eigenheid’, Dynamiek van het landschap’, en ‘Open vizier’.
- Vanuit een evaluatie van de samenwerking tussen erfgoedinstellingen en de gemeente zijn wensen en ideeën opgehaald, is het belangrijkste erfgoed geduid, zijn mogelijke maatregelen geformuleerd en is besloten om het roerend- en immaterieel erfgoed niet uit te werken in het onderdeel erfgoed.
- Voorgesteld wordt om tijdelijk een kwartiermaker aan te stellen om het roerend- en immaterieel erfgoed verder uit te werken.

Een volledige verantwoording van de participatie is als opgenomen onder bijlage I Overzicht Documentenbijlagen

3 Inspraak

Het college van burgemeester en wethouders heeft op 10 maart 2026 het ontwerp omgevingsprogramma bouw en infrastructuur, onderdeel erfgoed vrijgegeven voor inspraak.

In lijn met de Inspraakverordening Harderwijk 2007 wordt het ontwerp van het onderdeel erf gedurende een periode van zes weken ter inzage gelegd door dit onderdeel digitaal beschikbaar te stellen via het digitaal stelsel omgevingswet (DSO). Via de website ‘Regels op de kaart’ kan iedereen het onderdeel bekijken.

Tijdens de periode van terinzagelegging wordt aan iedereen de gelegenheid geboden om een zienswijze in te dienen bij het college. De resultaten van de inspraak worden betrokken bij de besluitvorming over de vaststelling van het onderdeel erfgoed.

4 Monitoring en evaluatie

Monitoring en evaluatie zijn belangrijke elementen voor een continue verbetering van de leefomgeving. Jaarlijks wordt gerapporteerd. Daarin wordt de uitvoering van maatregelen het onderdeel erfgoed gemo-

nitord en geëvalueerd en wordt bekeken in welke mate de doelen en ambities uit de omgevingsvisie zijn behaald.

De rapportage wordt aangeboden bij de jaarrekening waarin ook voorstellen worden gedaan om maatregelen af te ronden, te verlengen of aan te passen. Dat kan aanpassing van het onderdeel erfgoed en zelfs in uitzonderlijke gevallen de omgevingsvisie betekenen. Dit is onderdeel van de beleidscyclus (zie omgevingsvisie).

I Overzicht Documentenbijlagen

Verantwoording participatie en inspraak /join/id/publdata/gm0243/2026/16072a9dd6d54e0494c0df86c087354c/nld@2026-03-03;09571628